

AIŠKINAMASIS RAŠTAS DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS SKOLŲ IŠIEŠKOJIMO ĮMONIŲ ĮSTATYMO PROJEKTO

1. Įstatymo projekto rengimą paskatinusios priežastys, parengto projekto tikslai ir uždaviniai:

Lietuvos Respublikos Konstitucijos 46 straipsnyje yra įtvirtintas ūkinės veiklos laisvės principas, kuris reiškia, jog asmuo gali verstis bet kokia, įstatymų nedraudžiama ūkine veikla. Tačiau atkreiptinas dėmesys, kad ūkinės veiklos laisvės principas nėra absoliutus. Lietuvos Respublikos Konstitucijos 46 straipsnyje taip pat numatyta, jog valstybė gina vartotojo interesus ir reguliuoja ūkinę veiklą taip, kad ji tarnautų bendrai tautos gerovei.

Vadovaujantis ūkinės veiklos laisvės principo taikymo išimtimis, įstatymais yra reguliuojamos visuomenei ir valstybei svarbios ūkinės veiklos sritys, pavyzdžiui: bankų, draudimo bendrovių, vartojimo kredito davėjų, finansų įstaigų, advokatų, antstolių, notarų, bankroto administratorių, atliekų tvarkytojų bei kitų ūkio subjektų veikla.

Šiuo metu Lietuvoje nėra reglamentuota skolų išieškojimo veiklą vykdančių įmonių veikla, nors skolų išieškojimo įmonės daro didžiulę įtaką finansų rinkai, stambiais ir smulkiems ūkio subjektams bei vartotojams. Skolų išieškojimo įmonių įstatymo projektas parengtas siekiant iš esmės sureguliuoti Lietuvoje veikiančių skolų išieškojimo įmonių vykdomą skolų išieškojimo veiklą, siekiant pirmiausia apginti vartotojų ir verslo subjektų interesus, siekiant spręsti dėl skolinių įsipareigojimų nevykdymo ar netinkamo vykdymo kylančias socialines problemas.

Verta pažymėti, kad skolų išieškojimo įmonių veiklą vykdančys subjektai yra Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių, mažųjų bendrijų, individualių įmonių ar kitų įstatymų pagrindu įregistruoti juridiniai asmenys, t. y. verslininkai, tam tikrų paslaugų teikėjai, kurių vienintelis tikslas vykdant ūkinę - komercinę veiklą yra pelno siekimas. Šiuo metu galiojantis teisinis reguliavimas nenumato jokio skolų išieškojimo veiklą vykdančių ūkio subjektų priežiūros mechanizmo. Todėl manytina, kad skolų išieškojimo įmonių veiklos reglamentavimas atskiru įstatymu sudarytų sąlygas užtikrinti tiek sąžiningą skolų išieškojimo įmonių tarpusavio konkurenciją, tiek ir vartotojų bei verslo subjektų teisių apsaugą.

Lietuvos Respublikos Seimo kanceliarijos Informacijos ir komunikacijos departamento Tyrimų skyrius atliko tyrimą „Ikiteisminio skolų išieškojimo reglamentavimas kai kuriose Europos Sąjungos valstybėse narėse“ (toliau – Tyrimas), kuriame apžvelgiama, kaip teisiškai reguliuojama ikiteisminė skolų išieškojimą atliekančių bendrovių veikla kitose Europos Sąjungos valstybėse narėse. Tyrimo duomenimis, Latvijoje, Prancūzijoje, Švedijoje ir Vokietijoje yra atskirai reglamentuojama skolų išieškojimo įmonių veikla, šią veiklą prižiūrint atitinkamai paskirtai priežiūros institucijai. Atsižvelgiant į tyrimo duomenis, Lietuvos Respublikos ekonominius ir socialinius rodiklius, skolų išieškojimo veiklą vykdančių subjektų ir skolininkų tarpusavio santykius bei iš jų kylančius ginčus ir socialines problemas darytina išvada, jog skolų išieškojimo veiklą vykdančių įmonių veiklos reglamentavimas Lietuvos Respublikoje yra būtinas.

Atlikto tyrimo duomenimis, minėtose Europos Sąjungos valstybėse narėse skolų išieškojimo veiklą vykdančių įmonių veikla yra reglamentuota nacionalinėje teisėje. Prioritetas reglamentuojant šiuos teisinius santykius, yra vartotojų interesai, jų asmens duomenų apsauga, geroji praktika skolų išieškojimo srityje bei skolų išieškojimo veiklą vykdančių įmonių veiklos priežiūra. Remiantis Vokietijos pavyzdžiu, kompetentinga institucija prižiūri, kaip registruoti paslaugų teikėjai (skolų išieškojimo įmonės) laikosi įstatymo reikalavimų. Kompetentinga institucija gali laikinai ar iš dalies

sustabdyti leidimą teikti paslaugą, jei nebetenkinama kuri nors iš būtinų jos teikimo prielaidų arba šiurkščiai ir pakartotinai nesilaikoma nustatytų reikalavimų. Paslaugų teikėjas privalo priežiūros institucijai ar jos vardu veikiantiems asmenims sudaryti sąlygas darbo laiku patekti į įmonės patalpas, pareikalavus pateikti reikiamą dokumentaciją, taip pat ir elektronine forma, suteikti kitą pareikalautą informaciją. Pagal įstatymą už jo įgyvendinimą kompetentinga institucija yra konkrečios federalinės žemės teisingumo administracija. Žemės vyriausybės turi teisę pagal įstatymą teisingumo administracijai priskirtus įgaliojimus teisiniu potvarkiu perduoti joms pavaldžioms įstaigoms, taip pat šią perleidimo teisę suteikti žemių teisingumo administracijoms.

Europos Sąjungos Teisingumo Teismas (toliau – ESTT) 2016 m. gruodžio 8 d. išnagrinėjo ginčą byloje Verein für Konsumenteninformation prieš INKO, Inkasso GmbH, C-127/15 skolų administravimo įmonės praktikos ir išaiškino, kad skolų išieškojimo įmonės turi laikytis Vartojimo kredito sutarčių direktyvos nuostatų. Šis išaiškinimas pažymi ESTT formuojamą praktiką taikant griežtesnius reikalavimus skolų išieškojimo įmonėms. Šiuo išaiškinimu siekiama užtikrinti vartotojų pasitikėjimą tokių įmonių vykdoma veikla ir apsaugoti juos nuo nesąžiningos ar klaidinančios skolų išieškojimo veiklą vykdančių įmonių veiklos. Atkreiptinas dėmesys, kad ESTT išaiškinimas aktualus ir Lietuvos Respublikoje veikiančioms skolų išieškojimo įmonėms.

Lietuvos Respublikos skolų išieškojimo įmonių įstatymo projektu siekiama iš esmės sureguliuoti skolų išieškojimo veiklą vykdančių įmonių veiklą ir jos licencijavimą, užtikrinti jų veiklos skaidrumą bei vartotojų teisių apsaugą, siekiant kiek įmanoma labiau sumažinti neigiamas dėl skolinių įsipareigojimų nevykdymo kylančias socialines bei finansines pasekmes.

Lietuvos Respublikos skolų išieškojimo įmonių įstatymo projekto uždaviniai yra šie:

1. paskirti priežiūros instituciją, kuri išduotų skolų išieškojimo veiklos licenciją ir vykdytų skolų išieškojimo įmonių veiklos priežiūros funkcijas;
2. nustatyti skolų išieškojimo veiklos licencijavimo tvarką;
3. numatyti skolų išieškojimo įmonių savivaldos organus, jų funkcijas ir teises;
4. nustatyti informavimo apie reikalavimo teisės perleidimą formą ir turinį;
5. nustatyti maksimalų skolų išieškojimo įmonių galimą taikyti delspinigių dydį ir skaičiavimo laikotarpį;
6. numatyti, kad jokios kitos netesybos ir mokesčiai už skolinių įsipareigojimų nevykdymą skolininkui negali būti taikomi;
7. numatyti, kad skolų išieškojimo įmonei draudžiama priimti įmokas iš skolininko vekseliais, čekiais ar skolos raštais;
8. numatyti, kad skolų išieškojimo įmonė turi teisę vykdyti skolų išieškojimo veiklą tik turėdama priežiūros institucijos išduotą skolų išieškojimo veiklos licenciją ir būdama įrašyta į viešąjį skolų išieškojimo įmonių sąrašą;
9. numatyti priežiūros institucijos teises vykdant skolų išieškojimo įmonių veiklos priežiūrą;
10. numatyti skolų išieškojimo įmonių garbės teismo ar priežiūros institucijos už įstatymo įsipareigojimų nesilaikymą galimas taikyti nuobaudas ir baudas.

2. Įstatymo projekto iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai:

Įstatymo projektą parengė ir teikia Seimo nariai Andrius Palionis, Rimantė Šalaševičiūtė, Valius Ažuolas ir Jonas Pinskus.

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami įstatymo projekte aptarti teisiniai santykiai:

Šiuo metu galiojantis teisinis reguliavimas nenustato jokių specialiųjų reikalavimų skolų išieškojimo veiklą vykdančioms įmonėms, jų veikla nėra prižiūrima priežiūros institucijos. Skolų išieškojimo įmonių ir skolininkų santykius reglamentuoja Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas ir kitos bendrosios civilinės teisės normos.

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama:

Lietuvos Respublikos skolų išieškojimo įmonių įstatymo projektu tikimasi sureguliuoti skolų išieškojimo įmonių veiklą, užtikrinti vartotojų ir verslo subjektų teisių apsaugą bei sumažinti dėl skolinių įsipareigojimų nevykdymo atsirandančias neigiamas socialines pasekmes.

Lietuvos Respublikos skolų išieškojimo įmonių įstatymo projektu siūloma:

1. paskirti priežiūros instituciją, kuri išduotų skolų išieškojimo veiklos licenciją ir vykdytų skolų išieškojimo įmonių veiklos priežiūros funkcijas;
2. nustatyti skolų išieškojimo veiklos licencijavimo tvarką;
3. numatyti skolų išieškojimo įmonių savivaldos organus, jų funkcijas ir teises;
4. nustatyti informavimo apie reikalavimo teisės perleidimą formą ir turinį;
5. nustatyti maksimalų skolų išieškojimo įmonių galimą taikyti delspinigių dydį ir skaičiavimo laikotarpį;
6. numatyti, kad jokios kitos netesybos ir mokesčiai už skolinių įsipareigojimų nevykdymą skolininkui negali būti taikomi;
7. numatyti, kad skolų išieškojimo įmonei draudžiama priimti įmokas iš skolininko vekseliais, čekiais ar skolos raštais;
8. numatyti, kad skolų išieškojimo įmonė turi teisę vykdyti skolų išieškojimo veiklą tik turėdama priežiūros institucijos išduotą skolų išieškojimo veiklos licenciją ir būdama įrašyta į viešąjį skolų išieškojimo įmonių sąrašą;
9. numatyti priežiūros institucijos teises vykdant skolų išieškojimo įmonių veiklos priežiūrą;
10. numatyti skolų išieškojimo įmonių garbės teismo ar priežiūros institucijos už įstatymo įsipareigojimų nesilaikymą galimas taikyti nuobaudas ir baudas.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai (jeigu rengiant įstatymo projektą toks vertinimas turi būti atliktas ir jo rezultatai nepateikiami atskiru dokumentu), galimos neigiamos priimto įstatymo pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta:

Neigiamų pasekmių nenumatoma.

6. Kokią įtaką priimtas įstatymas turės kriminogeninei situacijai, korupcijai:

Įstatymas kriminogeninei situacijai įtakos neturės.

7. Kaip įstatymo įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai:

Įstatymas verslo sąlygoms ir jo plėtrai įtakos neturės.

8. Ar įstatymo projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams:

Įstatymo projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams.

9. Įstatymo inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios:

Papildomų teisės aktų priimti nereikės.

10. Ar įstatymo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o įstatymo projekto sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka:

Įstatymas parengtas laikantis visų šių nuostatų.

11. Ar įstatymo projektas atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus:

Įstatymas atitinka minėtas nuostatas.

12. Jeigu įstatymui įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų, – kas ir kada juos turėtų priimti:

Lietuvos Respublikos Vyriausybė arba jos įgaliotos institucijos iki šio įstatymo įsigaliojimo turėtų parengti ir patvirtinti būtinus šio įstatymo įgyvendinimui poįstatyminius aktus.

13. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymui įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti (pateikiami prognozuojami rodikliai einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais):

Savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų įstatymui įgyvendinti neprireiks.

14. Įstatymo projekto rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados:

Nėra

15. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiam projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas bei sritis:

„Skolų išieškojimo įmonė“, „skolų išieškojimo veikla“.

16. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai:

Nėra.

Teikia
Seimo nariai

Andrius Palionis

Rimantė Šalaševičiūtė

Valius Ažuolas

Jonas Pinskus